

Dossier d'activitats de reforç

Llengua catalana i literatura

3r d'ESO
Curs 2018-2019

Nom i llinatges: _____
Curs i grup: _____

El nom

1. Canvia de gènere els noms següents:

gall: _____
padrí: _____
euga: _____
rossinyol: _____
heroi: _____
metge: _____
bruixa: _____
espòs: _____

serf: _____
suís: _____
nina: _____
europeu: _____
abella: _____
veí: _____

2. Explica el significat d'aquests parells de paraules:

a) el terra / la terra:

b) un editorial / una editorial:

c) el pols / la pols:

d) el còlera / la còlera:

3. Reescriu les oracions següents canviant a la forma de singular tots els noms que puguis:

a) A la botiga de jardineria hi venen cactus.

b) Se li van trencar els frens.

c) Posen els pedaços en cabassos.

d) El nen volia dos globus de cada color.

e) La ciutat té dos grans passejos.

f) Als afores hi ha un centre comercial.

g) Van celebrar les noces a Mallorca.

4. Diques de quins verbs deriven els noms següents, assenjala'n els sufixos i indica quin significat expressen: acció o efecte, objecte o lloc.

Deixalles: _____

Picor:

Ventall:

Amagatall:

Menjador:

Piuladissa: _____

Aplaudiment:

5. Identifica els noms amb sufix de les oracions següents i digues de quin mot provenen.

a) Va rebre moltes lloances pel seu treball.

b) Amb el seu comentari va demostrar molta estupidesa.

c) Als carrers de la ciutat hi ha molta brutícia.

d) L'estretor d'aquell pis no m'agrada.

1. Accentua les paraules que calgui i escriu-les a continuació en singular.

Sabons: _____

Fenomens: _____

Examens: _____

Arrossos: _____

Carrerons: _____

Camions: _____

Avions: _____

Mossens: _____

- **Explica quins canvis s'han produït i per què.**

2. Torna a escriure aquestes paraules en femení:

Tebi: _____

Aeri: _____

Extraordinari: _____

Mercenari: _____

Antoni: _____

Antiquari: _____

Soci: _____

- **Explica quins canvis s'han produït i per què.**

3. Corregeix els accents que calgui de les oracions següents:

- El progrès és necessari.
- S'ha encès com la pólvora.
- He après la fòrmula de la teoria de la relativitat.
- Tinc molt d'interés per conèixer aquell noi irlandès.
- El metge li ha recomanat repós absolut.
- d) L'Óscar tè mal d'estómac.
- La Rosa té molt bona memòria.
- Han exclós el Xavier de la convocatòria pel partit.

1. Assenyala el sufixos de les paraules en negreta.

- a) De petita era molt **malaltissa**.
- b) Han pintat les parets d'un color **groguenc**.
- c) La **favera** de l'hort s'ha fet molt gran.
- d) Posa la roba bruta a la **rentadora**.
- e) Engega el **ventilador** que fa molta calor.
- f) Quan sigui gran vull ser **maquinista** de tren.
- g) És la **cinquena** vegada que t'avisó.
- h) Buida les burilles del **cendrer** a les escombraries.

2. Escriu una paraula per a cada un dels sufixos següents i explica'n el significat:

-ada: _____

-am: _____

-all: _____

-ar: _____

-er/-era: _____

-aire: _____

-ista: _____

-isme: _____

-enc/-enca: _____

3. Digues quin significat tenen aquests sufixos, forma una paraula amb cada un i especifica'n el significat.

Exemple: -cida: matar; fraticida: qui mata un germà seu.

-àlgia: _____

-itis: _____

-gàmia: _____

-òleg/-òloga: _____

L'adjectiu. El determinant

1. Flexiona els adjectius següents:

Fals: _____
Revelat: _____
Singular: _____
Preciós: _____
Africà: _____
Important: _____

2. Digues si els adjectius següents són d'una o de dues terminacions:

Groc: _____
Lliure: _____
Atroç: _____
Antic: _____
Esquifit: _____
Amable: _____
Valent: _____
Humil: _____

3. Assenyala els determinants d'aquestes oracions i digues de quin tipus són:

a) Cada vespre l'he d'acotxar.

b) Té pocs cromos de vaixells.

c) Ha estat el doble del premi estipulat.

d) Aquesta feina és el meu somni.

e) Tres-cents bombers participen en una carrera.

4. Corregeix els adjectius i els determinants que calgui de les oracions següents:

a) Aquestes llet és agre. _____

b) Has de dibuixar unes línia recte. _____

c) El cotxes de la Fórmula 1 són molt veloces. _____

d) Ha augmentat la producció agrícola. _____

e) Aquelles eina és molt simpla. _____

f) La Sònia és un noia molt alegre. _____

g) L'Èric és capaços de qualsevol cosa. _____

1. Llegeix el text següent i respon les preguntes que tens a continuació:

El tracte -o mal tracte- als animals és una de les millors proves que els pols oposats no sempre s'atreuen. La inconsciència i la crueltat dels que l'any passat van abandonar prop de 35.000 animals -majoritàriament gossos i gats- a Catalunya i 150.000 a Espanya se situa als antípodes de la bondat i generositat dels que, en el mateix període, van adoptar-ne amb prou feines el 40%. «Les persones que adopten tenen un cor molt més gran i el sentiment de l'amor més desenvolupat», opina Marissa Reverter, presidenta de l'associació Somamicsdelsanimals.cat, que coordina l'adopció d'animals a les comarques gironines. «Posem en contacte persones que n'ofereixen amb d'altres que en busquen, i també repartim el menjar que ens fan arribar», explica Reverter. Com quasi totes les protectoras, l'entitat es finança amb recursos propis. «Al principi no érem gaire coneguts, però cada dia hi ha més gent que ens demana consell abans de buscar un animal de companyia», comenta Reverter. Des de fa dos anys organitzen la Fira Animalista de Salt, que promou les adopcions d'animals abandonats i maltractats. Aquesta fira s'inscriu en un moviment molt ampli que, per desgràcia, mai no acaba de donar l'abast. Es pot comprovar, per exemple, fent una ullada a la web de Rescue Me, www.rescueme.org, una organització implantada a gairebé tots els països del món i en què, a més de gossos i gats, es poden adoptar cavalls, conills, esquirols, ocells, amfibis, rèptils i tota mena d'animals de granja.

Fragment extret de:
http://www.ara.cat/premium/Animals-recerca-adoptar-lloc-comprar_0_1232876749.html

a) Creus que és una notícia? Un reportatge? Una crònica? Per què?

b) Quin títol posaries a aquest text periodístic?

c) Quins són els continguts principals del text?

1. Corregeix els accents que calgui de les oracions següents:

- a) Els anglesos prenen el té a les cinc. _____
- b) Gener es el primer més de l'any. _____
- c) M'ha dit que sí que vindria. _____
- d) L'os bru del zoo s'ha trencat un òs. _____
- e) Dona-li el canvi a aquella dóna. _____
- d) La Roser te dèu anys. _____
- f) Creu molt en Déu. _____
- g) Sempre tenen són: son uns dormilegues. _____

L'habilitació. Metàfora i metonímia

1. Subratlla el mot habilitat de les oracions següents:

- a) Hem berenat un suís.
- b) El mar es veia de color turquesa.
- c) El menjar d'avui era boníssim.
- d) Aquest noi és una perla.

2. Relaciona cada metàfora amb el significat corresponent:

De manera seca	indiferent
Persona molt fina	afable
Actitud freda	brusca
Parlar dolç	educada
Mirada tendra	mediocre
Gent grisa	afectuosa

3. Escriu una frase amb cada una d'aquestes paraules utilitzant el recurs de la metonímia:

Primaveres:

Tron:

Rioja:

Goya:

Quatre ratlles:

La dièresi

1. Digues quins d'aquests verbs porten dièresi en algunes persones del present de subjuntiu i de l'imperatiu:

començar – repudiar – suar – airejar – gloriejar – infatuar – atribuir

2. Escriu els verbs següents en present de subjuntiu i posa-hi les dièresis i els accents que calguin:

Canviar:

Reduir:

Reproduir:

Copiar:

3. Escriu els verbs següents en present d'imperatiu i posa-hi les dièresis i els accents que calguin:

Deduir:

Lluir:

Situar:

Conduir:

4. Explica el significat de les paraules següents:

Beneit: _____

Beneït: _____

Veïna: _____

Beina: _____

Suíis: _____

Suís: _____

Oïda: _____

Oidà: _____

Reïxes: _____

Reixes: _____

La composició

1. Relaciona cada compost amb el seu significat:

aiguamoll	li agrada discutir per tot
bocamoll	avar
busca-raons	maresma
calfred	abatut
cagamiques	tot ho xerra
capcot	sensació de calor i fred alhora

2. Forma mots compostos seguint les combinacions de paraules següents:

Verb + substantiu: _____

Adjectiu + substantiu: _____

Substantiu + adjectiu: _____

Substantiu + substantiu: _____

Adjectiu + adjectiu: _____

3. Busca cinc mots compostos que s'escriuin amb guionet i que no surtin al llibre.

El verb (II)

1. Digues a quina conjugació pertanyen els verbs següents i classifica'ls en regulars i irregulars.

dar		
esprémer		
bufar		
desprendre		
reduir		
remullar		
solucionar		
témer		
tossir		

2. Escriu l'arrel dels verbs de l'activitat anterior:

dar _____
esprémer _____
bufar _____
desprendre _____
reduir _____
remullar _____
solucionar _____
témer _____
tossir _____

3. Omple els buits amb la forma adequada del verb entre parèntesi:

- M'agradaria que _____ (2a pers. pl. imperfet subjuntiu de *canviar*) d'actitud.
- No tinc prou diners, demana-li que et _____ (3a pers. sing. present subjuntiu de *fiar*).
- Els _____ (3a pers. pl. passat simple de *poder*) arribar a temps a la funció.
- No veus que no hi _____ (2a pers. sing. present d'indicatiu de *cabre*) aquí dins?

La essa sorda i la essa sonora

1. Escriu el plural de les paraules següents:

Gos: _____

Cabàs: _____

Pis: _____

Generós: _____

Espès: _____

Aragonès: _____

Progrés: _____

Rus: _____

Gas: _____

Tenaç: _____

Ros: _____

Pagès: _____

Comerç: _____

2. Totes les paraules de l'activitat anterior contenen el so d'essa sorda. En fer el plural, algunes fan el so d'essa sonora. Classifica les paraules en plural segons si tenen essa sorda o sonora.

So d'essa sorda: _____

So d'essa sonora: _____

3. Omple els buits de les frases següents amb la grafia de la essa que correspongui:

- L'o__èa Pa__ífic é__ immen__.
- Diuen que per aquella __ona hi ha __erp__.
- No ha guanyat la cur__a per __inc__entè__ime__ de __egon.
- Ha fet un tran__ferèn__ia de __et__e mil euro__.
- Li agraden le__pel·lícule__ de __ombi__.
- La __eva __ola pre__èn__ia impo__ava moltí__im.
- No perd l'esperan__a de realit__ar el ____eu ____omni__.
- La pi__ina muni__ipal té forma a__imètrica.
- Ha di__enyat una col·lecció de ve__tit__ d'e__til eivi__enc.

4. Pronuncia en veu alta les paraules següents i classifica-les segons el so de la essa sigui sord o sonor.

cinema – transatlàntic – cassola – cabàs – ximpanzé – gasosa – consol –
zoologia – cervell – venjança – medusa

So d'essa sorda: _____

So d'essa sonora: _____

El camp semàntic. El llenguatge especialitzat

1. El mot *periodisme* forma part el camp semàntic de les professions. Escriu paraules del camp lèxic del periodisme.

2. Escriu paraules en llenguatge especialitzat que pertanyin al camp semàntic de la ciència. En pots trobar al llibre de biologia i geologia.

3. Escriu una paraula amb cada un dels prefixos cultes següents i explica'n el significat:

Aritm-: _____

Aracn-: _____

Avi-: _____

Bacteri-: _____

Branqui-: _____

Caduci-: _____

Grani-: _____

Hem-: _____

Igni-: _____

El verb (III)

1. Corregeix les formes verbals que siguin incorrectes:

- a) T'agraieixo molt que hakis vingut a veure'm. _____
- b) No paieix bé l'arròs. _____
- c) Aquesta família beneiex la taula abans de menjar. _____
- d) Els anglesos conduieixen per l'esquerra. _____
- e) Els seus pares posseixen molts pisos. _____
- f) Maleieixo el dia que et vaig explicar el meu secret. _____
- g) La vinya produeix raïm. _____

2. Omple els buits amb els verb *fer*, *estar* o *donar*, segons correspongui:

- a) Maria, on _____?
- b) _____ a Puigcerdà.
- c) Em va _____ molta ràbia la seva actitud.
- d) Al meu germà petit li agrada molt _____ abraçades a tothom.
- e) Ha explicat que _____ a casa quan va començar a ploure.
- f) Li va _____ una empenta que quasi cau de cap.
- g) Van _____ cinc dies tancats en un hotel.

3. Corregeix les expressions que siguin incorrectes i torna a escriure les oracions correctament.

- a) Tens d'anar a casa els avis a dinar.
- b) No era precís que em regalessis res.
- c) Porto dos anys fent vacances al juliol.
- d) Venim repetint el mateix cada any.
- e) Quin soroll! Seran els veïns de dalt.

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

Les grafies b/v; p/b, t/d, c/g

1. Completa les oracions amb la paraula homòfona adequada.

vellesa/bellesa

És un quadre d'una gran _____.

El millor és arribar a la _____ amb salut.

botar/votar

La pilota va _____ malament perquè estava desinflada.

Aniré a _____ a les eleccions municipals.

vena/bena

M'he fet un esquinc i m'han posat una _____ al turmell.

M'han punxat a la _____ per treure'm sang.

revelar/rebel·lar-se

El poble es va _____ contra aquella injustícia.

Els secrets no s'han de _____ mai.

vall/ball

Aquest municipi és al costat de la _____ del riu Ebre.

El _____ és una disciplina artística.

embalat/envelat

No vagis t'han _____ que et faràs mal!

Estan muntant l' _____ per la festa major.

2. Omple els buits amb les grafies següents: *b, p, t, d, c, o g*.

Davi__

antropòle__

fre__

pedago__

bul__

màne__

sor__

inquietu__

primeren__

tas__

dràsti__

catàle__

Els neologismes, els estrangerismes i els calcs

1. Digues de quina llengua provenen aquests neologismes que ja han estat adaptats al català:

Aeròbic: _____

Rímel: _____

Cucurutxo: _____

Còmic: _____

Hàmster: _____

Fulard: _____

Gueto: _____

Màster: _____

Mòdem: _____

Confeti: _____

Pòster: _____

Cuscús: _____

Escàner: _____

Búnquer: _____

Esmaixar: _____

Espagueti: _____

Bungalou: _____

Crupier: _____

Curri: _____

Gurmet: _____

Cuscús: _____

Bufet: _____

Cúter: _____

2. Per què aquests neologismes han estat adaptats a l'ortografia i la fonètica de la llengua catalana?

3. De quina llengua provenen majoritàriament els neologismes de l'activitat 1? Quin creus que n'és el motiu?

L'adverbi. Les preposicions i les conjuncions

1. Cerca el significat de les locucions adverbials següents:

A corre-cuita: _____

De franc: _____

De bat a bat: _____

A trenc d'alba: _____

Al capdamunt: _____

Un xic: _____

Pel cap baix: _____

2. Escriu *tan* o *tant* segons convingui:

- a) És _____ baixet que no arriba al prestatge de la cuina.
- b) Vam arribar _____ aviat que vam tenir temps per descansar.
- c) Després de _____ de temps ens hem retrobat.
- d) Avui no fa _____ vent com ahir.
- e) _____ l'un com l'altre són _____ divertits!

3. Escriu les preposicions *amb* o *en* segons convingui:

- a) Ens trobarem _____ la Gemma a l'estació.
- b) He pujat _____ la meva germana _____ un tàndem.
- c) _____ saber la bona nova, vam reaccionar _____ alegria.
- d) Entrarem _____ un museu _____ els monitors de l'esplai.
- e) Seieu _____ aquella cadira _____ l'estufa al costat.
- f) No parla _____ ningú.
- g) Estem _____ el Julià _____ un restaurant.

4. Escriu *perquè* o *per què* segons convingui:

- a) El _____ de les coses.
- b) _____ no m'ho deies?
- c) Explica'm _____ ho has fet.
- d) Ho sé _____ m'ho ha dit la Mireia.
- e) M'ha preguntat _____ m'he pintat les ungles.
- f) M'han preguntat el _____ del color de les meves ungles.
- g) _____ crides tant? _____ és el meu to de veu.

Les grafies r/rr, l/l-ll, h

1. Completa els buits amb r o rr:

- a) És du__a com una ped__a.
- b) El __ellotge ma__cava les t__es de la matinada.
- c) Han plantat una ca__basse__a a l'ho__t.
- d) Antigament, es desplaçaven amb una mula i un ca__o.
- e) Posa la ta__geta dins el sob__e.
- f) Va puja__ les escales de la to__e __àpidament.
- g) Quan va veure el __atolí, es va posa__ a có__e__.

2. Completa els buits amb l, l-ll o ll:

- a) L'Albert fa dies que està i__ocalitzab__e.
- b) Engega la ca__efacció que fa fred.
- c) Han anu__at el concert.
- d) Aquesta insta__ació e__ètrica és molt antiga.
- e) Anirem a buscar bo__ets per a__à el Bergadà.
- f) Aquest truc no fa__a mai, és infa__ib__e.
- g) L'aigua d'aquest __ac és crista__ina.

3. Posa la lletra h quan calgui:

- a) A anat a veure si i avia algú.
- b) Air va regar l'ort.
- c) Sa passat tot l'ivern a l'ospital amb epatitis.
- d) Els cacauets que as comprat estan remullats.
- e) És molt àbil llençant coets.
- f) La teva ipòtesi sobre el destí de la humanitat és molt interessant.
- g) A sortit com una exalació.

4. Escriu una frase amb cada una de les formes verbals:

està/estar

collí/collir

sortí/sortir

Repàs de les funcions sintàctiques. La pronominalització

1. Substitueix el complement subratllat pel pronom feble que correspongui i digues de quin tipus de complement es tracta:

a) Et cantaré la cançó.

b) Ens ensenya la casa.

c) Explicava històries curioses als seus néts.

d) Ha contribuït amb una ONG.

e) Comprarem un pijama per a la mare.

f) S'ha fet amiga de la Mònica.

g) Ens obre el seu cor.

h) Anirem a la muntanya.

i) En Jordi és astut.

j) Estava contenta.

Les grafies m/n

1. Busca tres paraules que continguin els grups següents:

mb:	
mp:	
mm:	
nv:	
nf:	

2. Escriu paraules que comencin amb els prefixos següents:

com-: _____

con-: _____

em-: _____

en-: _____

in-: _____

im-: _____

Varietats històriques i geogràfiques del català

1. Llegeix els textos següents i indica quin està en català oriental i quin en català occidental. Raona'n la resposta.

TEXT A:

Ara, a tercera hora teníem l'examen. Espere que a María José, la professora, li semblarà suficient la justificació, si és que sobrevivim. Si ens el posa, serà l'insuficient més color sang que haurà existit mai dels mais. Priscilla m'ha manat callar, que no diga eixes coses. M'apunte que he de vigilar què pense en la ment i què dic, no siga cosa que...

Josep Lluís ROIG, *Insuficient s'escriu amb sang*. Cruïlla

TEXT B:

I un fum gairebé invisible passa pel forat del pany i per la reixeta de sota de la porta. Realment, es mor més gent a causa del fum que la que acaba cremada per les flames. La mort per inhalació de fum és callada i secreta. Això va dir el bomber. I un pom calent i fum significa que només és qüestió de temps que les flames travessin la porta... i entrin a la nostra habitació! Però, a més, només hi ha una sortida: a través de la porta!

Bjorn SORTLAND, *Intriga a Nova York*. Baula

TEXT A:

TEXT B:

2. Pensa paraules pròpies de la variant geogràfica del català que tu parles i busca com es diuen en una altra variant.

L'oració simple. L'oració impersonal. Oració activa i oració passiva

1. Escriu una d'oració de cada tipus:

Enunciativa:

Interrogativa:

Exclamativa:

Optativa o desiderativa:

Dubitativa:

De possibilitat:

Imperativa o exhortativa:

2. Escriu dues oracions amb subjecte impersonal.

Les grafies g/j, tg/tj/dj, x/ix, tx/ig

1. Escriu el singular dels mots següents:

Lletges: _____ Lletjos: _____
Boges: _____ Bojos: _____
Mitjos: _____ Mitges: _____
Desitjos: _____ Passejos: _____

2. Classifica les paraules següents a la taula segons el so de la g:

gat – gibrell – Jaume – gosset – girar – got – guant – goma

Sonen com:	Paraula:
fregar	
fregir	

3. Conjuga el present d'indicatiu del verb *pujar*.

4. Corregeix les paraules que estan escrites incorrectament.

extranger esternut
ruxat cartuig
jirafa bateig
magestat interjecció
axeta extranyar
escabetg fluix
adjacent marcatge
esposició gruxut
expolsar jeroglífic